

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.
ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
1 an 20 cor.
6 luni 10 cor.
3 luni 5 cor.
1 lună 2 cor.
Ziar de Duminică pe an 4 cor.
Anul Românii și străinătate pe an
40 franci.
Manuscrisuri nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.
INSERTIUNILE:
de un și jumătate: prima dată 14
zeci; a doua oară 12 zeci; a treia
oară 8 zeci de fiecare publicare.
Astăzi abonamentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte în Arad.
Telefon pentru oraș și comitate
Scrisori retrasele nu se primesc.

Roadele slugărniceii!

-- Doi articoli de la Năsăud. --

I.

Astăzi, când suntem atât de desconfortați pe toate terenele, când se pare, că ne înghețat sângele în vine și că o amoroză a cuprins organismul nostru ca individualitate etnică în această țară — ne este ușor să înfierăm tot lucruri slabe ... și cam dela Năsăud.

Se știe, că acest ținut a fost din vremea se teatrul unor necurmăte lupte, cari erau uneori pornite din interesele particulare ale ținutului, arareori au fost lipsite de caracterul general românesc.

În vremea căi a existat regimentul de mână, dela 1763 până la 1851, Năsăudul a impus prin vitejia armelor, acărui glorie cunoscută s'a revărsat departe peste hotarele ținutului ... încununând cu aureolele mele de »Român«.

Lupta, ce au purtat-o acei vitezi, prețuindu-și caracterul moral al unei tendente, aceea a dovedi — în fața tuturor hulelor rătăcite împotriva neamului nostru de dușmani — că Românul știe să lupte cu vitejie punându-și viața pentru patrie și tron. Luptele, ce le-au purtat ei atunci erau porțite dintr'un sentiment de înaltă datorie militară, dintr'un sentiment de dinasticism, și nu puțin însă în vederea unor scopuri particulare ale ținutului său ale poporului român.

La 1851 se desființează regimentul, fiind înlocuit în toată armata austro-ungară cu medalia de aur, ce poartă vestita inscripție: *standhaftes Ausharren in der beschwor-ten Treue.* Cea mai înaltă distincție era atunci, dată chiar de actualul Monarh, M. împăratul-rege Francisc Iosif I-ul, după ce l-au detronat Ungurii la Dobrița și apoi — bătuți fiind aceștia la Világos — au restabilit ordinea în țară și s'a știut, că a rămas credincios tronului.

Cu încetarea militarismului, luptele nu au curmat, ci au trecut numai în altă fază, și au caracterul curat românesc.

Barbati cu inimă, cari s'au dovedit vitezi în lupte, bravi s'au adevărit și după ce au predat stăpânului arma ... cu cinste.

Cu prudentă și cu înțelepciune au esortat dela M. Sa, să li-se recunoască de adevărat »avere grănițarească« moșia, pe care au răzbit-o din moși strămoși. Li-s'au recunoscut acele averi, cari în bani ar prețui peste zece de milioane. Nu însă pe nedrept, căci aceste au fost plătite scump de mai întâi prin sânge de voinici, ale căror capete ascunzând gloante în pepturile lor, au rămas cu miile departe de vatra părintească

... prin țări străine ... pe toate câmpiile Europei.

Soartea acelor averi și peripecțiile, prin cari au trecut, sunt în mare parte cunoscute.

Nu le-au împărțit acei înaintași ai noștri, dornici de a aduce lumină în acel ținut ci le-au destinat spre scopuri de cultură românească.

Cu greu s'au câștigat și negreșit greu era și a le păstra, căci guvernele maghiare, decenii întregi le luară la țintă.

Dar până când au mai trăit mulți dintre fondatori, conștii de înalta datorie, răzimați pe statute, pe legi au, știut totdeauna să țină front atacurilor inimice, cari aveau de țintă distrugerea aceluia fort, menit să fie pentru veacuri un *bastion neexpugnabil al culturii și sentimentului național românesc.*

Sosiau turbate și atunci obuzele inamicului, dar până când mai stăpânea spiritul de luptă testat de bătălie, nici vorbă nu era de capitulare.

S'au dus însă acei voinici rând pe rând ... în morminte ... și astăzi abea mai trăește câte unul icti coala, ca mărturie a vremilor trecute.

Ca și niște arbori bătrâni au rămas să ne spună, că odinioară era în valea Năsăudului un codru viguros din *falnicii stejari*, pe cari nu-i îndoia orice vânt. Și le-a fost scris să vază cum în urma stejarelor răriți de săcurea morții ... au crescut *tufe* ... *tufe îndoinice la orice vânt.*

S'au dus bătrînii și locul lor l-au ocupat epigonii de astăzi, cari la cel dintâi asalt al inamicului, înspăimântați de viitoarea luptă, dornici de a trăi cu orice preț, au deschis porțile cetății ... capitulând.

Sau în alt sens au luptat și între urmași unii, însă pe alte cărări, decât cele indicate de înaintași.

Câtă ironie pe acei urmași! Antecesorii noștri au fost decorați de M. Sa împăratul rege Francisc Iosif I-ul, pentru că au luptat cu credință față de acei ce se răsvăriră în contra tronului. Peste vre-o 30 de ani însă ajunge decorat un descendent de grănițer cu *ordul »Francisc Iosif«*. Ajunge decorat chiar descendentul care deschise porțile cetății grănițarești înaintea unui guvern plămădit din urmașii *acelora*, cari cu o jumătate de veac mai înainte *detronară pe Majestatea Sa Francisc Iosif I-ul și înalta dinastie de Habsburg.*

Intrați în fort modifică statutele, munții grănițerești îi iau în administrația statului ... și pe cel *cu merite* îl decorează. Se inaugurează astfel un nou spirit.

De atunci prinde rădăcini spiritul de umilire până la înjosire, spiritul de slugărnice, care astăzi se pare, că s'a întins ca o cangrenă, ca o buruiană otrăvitoare ... pe ruinele fortului grănițeresc.

Același spirit de destrucțiune s'a încuibat și la conducerea instituțiilor culturale din acel ținut, la gimnaziu, la școalele pri-

mare și până chiar în pătura cultă a societății, menite să dea sucrecente, viguroase, dornice de luptă ... și nu golași încălzii de aburii molesirei și infectați din anul copilăriei de spiritul slugărniceii.

Era o vreme până în anul din urmă, că în fața tuturor atacurilor cutezătoare ale guvernelor maghiare, se aflau mai mulți luptători conștii de înalta lor datorie. Și aceasta a ținut până când a închis ochii regretatul vicar al Năsăudului, *Dr. I. Pop* fost president al fondurilor și instituțiilor grănițarești, și în modul luptătorilor *Ioachim Mureșan.*

Cu moartea acestora comisiunea conducătoare a averilor grănițareștii, a trecut prin adevărată metamorfoză, îmbrăcând haina umilintei, adeseori până la slugărnice.

De atunci, de câțiva ani, nici în comisiunea administratoare a fondurilor nici în comisiunea silvanală, nici în conducerea școlilor nu s'a mai făcut nici o rezistență tendințelor de nimicire ale guvernului. Ba s'au aflat și de acei infocați naționaliști de odinioară, cari — fie pentru a-și acoperi nișurile personale, fie pentru a-și face nevăzută neputința lor — au devenit înșiși propagatori ai aceluia spirit de neîncredere în puteri, de târguială și de rușinoasă umilire. Au ajuns chiar până acolo, încât, cu un cinism revoltător, ridicară acele vederi la valoare de principii.

Efectul n'a întârziat. În acești doi trei ani din urmă, guvernul a câștigat atâta teren, cât n'a putut în douzeci-treizeci de ani mai înainte.

În comisiunea silvanală, care e menită a supraveghia felul cum se chivernisesc din partea statului pădurile grănițarești — o avere colosală, un teritor de aproape 300.000 (trei sute de mii) jugăre catastrale — se agită de mult o chestie de mare importanță.

Trebuia adecă jidanilor dela Năsăud drumul de fier. Și cum statul nu se îndura (și de mult aveă ochiul pe păduri) se puse prin oamenii săi să înduplece pe membrii comisiunii silvanale spre a vota pentru înființându-l tren *un milion de coroane* din venitul pădurilor grănițarești, cari apoi să fie hipotecate.

Până acum trei ani, până și-a mai putut ridica glasul regretatul vicar, *Dr. Ioan Pop*, toate sforțările guvernului au fost zadarnice, căci comisiunea silvanală n'a votat suma aceea horibilă pentru atari scopuri.

Îndată însă după moartea acestuia, milionul s'a votat grabnic, cu toate că în comisiune mai erau oameni de frunte, ba chiar un membru din comitetul național.

Dar ei l'au votat — în neiscusința lor bona fide. În schimbul acestui milion însă au cerut să ni-se permită să întrebuițăm sumi și pentru scopurile noastre; în scopul unui milion aruncat în vânt să ni-se dea și noauă ... din al nostru ... un ajutor de 400 mii (patru sute mii coroane) pentru în-

1) Pentru neclintită statornicie în credința jurată.

ființarea unui internat pe lângă gimnaziul sup. din Nasăud.

„Val de biet Român săracul... ce-a ajuns în țara lui! Altul e stăpân pe sudoarea lui!”

Să știi că în șiroaie de sânge s'au câștigat acele averi... să știi că părinții și moșii au murit săraci, neatingându-se de ele, numai ca să asigure următorilor o soartă mai bună... și-acum noi urmașii să ajungem să cerșim să ne dea și noi câte o fărâmatură din al nostru...? Ce tristă soartă!

Tristă... tristă soartă, dar cine o suportă, e vrednic de ea!

S'au votat deci de-odată ambele sume și deciziunea s'a înaintat ministrului spre aprobare.

Rezultatul a fost că guvernul a aprobat banii pentru drum de fier, ear banii pentru internat — cu toate că s'a făcut învoială cu comitele suprem și cu ceilalți oameni ai guvernului — nu au fost aprobați!

Eată o lecție referitoare la încrederea, ce o putem avea în guvern — din care însă n'au tras învățatură!

Ce a mai urmat, vom spune în numărul viitor.

Non quis sed quid!

Contra proiectului Berzeviczy.

Cu nespusă bucurie constatăm că în urma grijei ce a cuprins pe toate naționalitățile din cauza atentatului guvernului maghiar la drepturile noastre autonome și de existență națională, naționalitățile asuprite se ridică din ce în ce tot mai mult, pentru a-și apăra ce are mai scump: limba și legea împotriva dușmanului comun. Am văzut manifestațiunea impozantă a fraților Sârbi, atitudinea deamănă a episcopatului nostru, frontul ce l'au făcut deputații Sași și conducătorii bisericii lor proiectului revoltător și neomenos al ministrului maghiar.

Am văzut atitudinea energică și protestul solemn al alegătorilor români din cercul electoral al Dobrei, Iliet, Devei și Orăștiei, manifestațiunea grandioasă cu ocaziunea meetingului de protestare din Șiria. Indignarea nemaghiarilor devine tot mai profundă și mai generală, afirmarea noastră ca Români, Sârbi, Slovaci devine tot mai deamănă, mai energică în fața loviturii ce ni-se pregătește cu atâta ură din partea regimului maghiar atât de mult compromis. Acum ni-se trimite din Sebeșul-săsesc știrea despre o convocare a alegătorilor dietali și a tuturor Românilor peste tot din cercul electoral al Sebeșului-săsesc, pentru a protesta de asemenea împotriva încercării ministrului Berzeviczy de a ne preface dintr-o dată în Unguri.

Ni-se trimite din Sebeșul-săsesc următoarea:

Convocare.

Alegătorii dietali, precum și alți locuitori din cercul electoral Szász-Sebes se convoacă la

Adunarea

ce se va ține în 17 Novembre a. c. la 11 ore a. m. în pavilionul dela Hotelul »Central« din Szász-Sebes.

Program:

1. Darea de seamă a membrilor comitetului municipal.
2. Discuție asupra politicii generale din țară și în special asupra proiectului școlar al ministrului Berzeviczy.

Szász-Sebes, la 12 Novembre 1904.

Sergiu Medean, Avram David, Ioan Bojiția, Dr. G. Măcelar, Zeved. Murășan, Avr. S. Păcurar, Isidor Blaga, Dr. Alex. Stravoin.

DINDIETA.

— Ședința dela 15 Novembre. —

Intreaga țeară privește cu interes deosebit la cele ce se vor întâmpla zilele viitoare în camera maghiară. Toți, competenți și necompetenți se întreabă, oarece va fi acum? Pe arena politică stau adversarii forte, pe de o parte c. Tisza, acest enfant terribil, ear pe de altă parte opoziția îndirjită până la extrem. În conferința partidului liberal de alaltă seară ministrul president c. Tisza a dat semnalul luptei inexorabile împotriva obstructorilor, rostind o vorbire după chipul și asemănarea sa. Nu trebuie să o accentuăm deosebit că această vorbire-declarație de război împotriva premierului a provocat în grad și mai înalt indignarea și mânia partidelor opozante coalitate.

Camera gemea de lume. Pline erau galeriile, pline și băncile deputaților. Opoziția a fost aproape în număr complet, căci pentru această, numită cea mare și plină de încercare au fost chemați sub drapel toți opozanții. În coloare abia se puteau mișca părinții patriei. La ore Kossuth Ferencz ține o mică sfătuire cu vicleșugul său. În acest conventicul improvizat s'a discutat asupra eventualei violențe din partea contelui Tisza, pe cum și asupra tacticei, ce ar avea partidul să urmeze la cas de necesitate imperioasă.

Celelalte partide de asemenea stau gata de luptă. În culoar domnește o liniște solemnă. Pe un divan Apponyi și Kossuth vorbesc deja de timp îndelungat. Ugron anunță cu indignare, că Tisza a violat în mod ticălos pacea din parlamentul maghiar, pace încheiată astă primăvară în Martie. Polányi Géza — spre regretul profunde ale opoziției, a trebuit să plece sub acoperământul Arad într-o afacere privată (?!).

Timpul mereu se apropia. Sosi și ora când președintele Perczel a deschis ședința. Pe sulețul fiecărui deputat apăsa cu gravitate grozavă cugetul la cele ce vor să urmeze.

Conform înțelegerii prealabile în ședința partidului kossuthist s'a ridicat prima dată Thaly Kálmán, autorul păcii de astă primăvară, cerind cuvânt înainte de a se trece la ordinea de zi. Constată că în Martie propunerea pentru revizuirea regulamentului de casă a fost luată de ordinea zilei în comună și frățească înțelegere guvernului cu opoziția. Constată că opoziția păstrat în mod cinstit acest acord; Tisza însă a venit cu cunoscuta sa scrisoare deschisă către alegătorii săi din Ugra, iritând de nou spiritele și conturbând pacea parlamentară. Hotărîrea a contelui Tisza o consideră de un pas greșit, căci revizuirea proiectată a regulamentului de casă a adus din nou zădărnici și ură în parlament. Roagă apoi pe ministrul president să părăsească

Visuri trecute.

— Aniversară —

Am avut și eu un vis,
Credeam în fericire,
Și am de nou un vis:
E tot nefericire.

Imbrătoșam cu drag
Un ideal d'apoi
Și astăzi stau în prag
De vecinice nevoi.

A fost sau ești?
Cine mai știe?
Mie mi-e o poveste,
Durere 'n vecinicie.

Era, a fost, s'a dus.
Și astăzi nu mai este.
Nefericirei tot s'a spus;
E tot, e tot poveste.

Sărutarea nu-i dulceață,
E o închipuire...
Ce-am visat era o ceată?
Era numai durere.

Periți, periți, o visuri
Cu voi să pier și eu!
Dureri din vecinice vremuri
Eu cu voi și Dumnezeu!..

Idomeneus.

Ținuta femeii.

(După E. Grebitz.)
(Urmare și fine)

Timpul pentru începerea educației copiilor se începe îndată ce văd lumina. Mama se îngrijește chiar instinctiv, ca băiatul ei să fie bine îngrijit, bine nutrit, ținut în curățenie, și aer prinos. Cerințe cardinale pentru dezvoltare. Știut fiind, că în corpul bine dezvoltat și bine nutrit se poate bine desvolta și talentul sufletesc, femeia să nu aștepte ca aceste legi firești să se schimbe. Ci, să urmărească cu rivna femeii serioase, care și cum sunt aceste legi ale firii, ale lui Dumnezeu?

Cu privire la formarea caracterului copilului, înă are mama cea mai mare responsabilitate. Amar de dânsa va fi, dacă va crede că această responsabilitate ar cădea mai târziu în sarcina fiitorilor magistri din școală, și că acest lucru îl încredințează magistrilor școlai.

Sâmburele caracterului, care are să devină stăpân cu timpul preste individualitatea copilului, prinde de timpuriu rădăcinii adânci în sufletul copilului, deoarece mama deșteaptă, cu îngrijire, are să moduleze de timpuriu formarea caracterului copilului său. Ca bază principală întru a forma caracterul copilului, în caracter nobil, este a se păzi regula înțeleaptă: „Tratează în toate împrejurările copilul tău după cum merită”. Pe câtă vreme arată înclinări și are dorințe nevinovate, intenții frumoase, să-i permită mama bucuriile și plăcerile ce doarește, cu iubire pe deplin; tot contrariul însă și relele porniri, numai de cât combătute cu

posibilă asprime e permis. Să nu uite mama că în cu eventuala sa asprime ar fi corect a da expresiunilor și mâniei necumpătate; căci asta ar da prilej, ar servi de model însuși copilului pedepsit, care la rîndul său, și el ar ura astfel, având exemplul dela mamă-sa. Mama nu pedepsească faptele, greșelile ca atare, adese-ori sunt accidentale, ci pornirea spre rău din care derivă și care e sîmburele ce mai târziu formează caracterul. Numai înclinările pornirile are cu deosebire să le observe cu severitate; și aceasta să fie cea mai mare preocupare a dânsel, față de educația copilului său. Aceasta preocupare a mamei nu este de grea, dacă ea va fi pătrunsă de îndatorirea sa; ușor poate scoate la lumină o fire bună, caracter frumos, însă numai în marginile firei trebuie ținut și tratat sufletul copilului, lumina și adevărul să-i fie totdeauna înaintea ochilor. Ochii observatori, inimă iubitoare, mână bărbătească cu soțul fac totul.

Mama are să observe la copil și să scoată din rădăcină sîmburele caprițului, al încăpățănării, al grobianității, al mâniei răsunătoare, și mai sigură îi va fi formarea unui caracter nevinovat. Va fi stăpână peste o nobilă inimă un suflet curat, lipsit de slăbiciunile care aleseorî nimicesc tot ce este nobil în om. Va fi cea mai fericită mamă, care și-a înțeles și chemare sa.

Mama are să scruteze facultățile intelectuale — prin exercitarea abnegațiunii, prin călăuzirea și stăpânirea de sine; să întărească și să ridice la un nivel mai înalt înclinările bune ale copilului; totdeauna fie mama condusă

cest gând sinistru, de oarce proiectul său con-

Acum se ridică e. Tisza pentru a reflecta Thaly. Opoziția îl întimpină cu zgomot, ear o-

Dar chiar dacă nici nu se auziau atari voci, venia înaintea dietei cu reforma, deoarece de

Atunci Ugron Gábor cu voce sunătoare de mentor declară, că mai mult nu dă nici un cre-

Eötvös Károly de asemenea nu s'a putut șinea să nu ia și el cuvântul. El declară, că

Întreaga opoziție aproba aceasta caracteri- nimerită a deputatului Eötvös. In urma asta

Președintele din nebăgare de seamă trecu ordinea zilei acordând cuvântul lui Eötvös, care

Întreaga sănătoasă, însoțită de iubire adevărată, și împreună să dirigeze în mod serios și se-

Mai târziu urmează, ca efect al acestei ivări fructul din care ese demnitatea indi-

Aceasta aduce cu sine pe încetul, evita- stricteții care s'a exercitat în anii primii al

Iubirea însoțită de severitate, este cea mai dată datorință ce are mama față de copiii săi

Nu vom vedea nici un om, care dacă a ns la judecata clară, la o minte matură, să

Venind timpul ca să fie copiii dați la șală, se urmează conform legilor, însă să fie

Astfel a gândit și scris o femeie distinsă mană, înainte cu 42 de ani. Fecare gândire

il acordă cuvântul, declară, că în numele parti- dului său prezintă un proiect de rezoluțiune. Acest proiect în esență este identic cu propunerea de astă primăvară a e. Tisza și numai în partea introductivă diferă de aceea, intrucât în proiect se cuprind afaceri actuale. În proiect se propune, ca dieta să decidă meritoric asupra propunerii dela ordinea zilei în viitoarea sesiune parlamentară. Înă la pregătirea noului regulament de casa — în interval de cel mult un an — actualul regu- lamente să fie întregit astfel, ca proiectul pentru budget pe anul 1905, provizoriul croat, proiectul pentru contingentul de recruți pe anul viitor, pro- iectul pentru modificarea regulamentului să poată fi admis după desbaterea generală și după ce au vorbit cel mult 2 oratori, la simplă votare, ear la desbaterea pe paragrafi a fiecărui proiect ori în decursul desbaterei 50 deputați pot cere în scris fără discuție dela președinte stabilirea terminului. În cadrul cărui ar avea să se curme desbaterea. După asta a urmat ședința secretă, în care a vorbit și e. Apponyi amenințând, că el această măsură arbitrară nu o recunoște. Redeschizân- du-se ședința publică, iau cuvântul diferiții corifei ai partidelor opoziționale, cari toți își exprimau indignarea.

Memorandul Episcopatului

bisericeii gr-or-rom. din Ungaria și Tran- silvania, înaintat d-lui ministru de instruc- ție Berzeviczy, în chestia reformelor școl.

(Urmare)

Deja în ancheta convocată pentru dis- cutarea prealabilă a proiectului de față a av- ut Metropolitul nostru ocaziune a declara, că acest proiect și din punct de vedere ad- ministrativ va crea stări imposibile Școlile confesionale adecă de aci încolo le va ad- ministra autoritatea confesională, ministrul, protopretorul, inspectorul regesc, antistia co- munală, comisiunea administrativă, inspec- torul școlar, și într'adevăr este de temut, că sub greutatea atâtor administratori școala con- fesională va sucumba cu desevîrsire. Căci proiectul nu aduce în legătură organică cer- curile de competență ale diferitelor organe și autorități și fie-care dintre acestea se poate ingera independent în afacerile școalelor res- pective. Așa departe merge această imposi- bilă confuzie, încât proiectul nu dispune nici aceea, ca spre pildă comisiunea administra- tivă să aducă la cunoștința autorității con- fesionale faptul, când pe temeiul §-lui 41 a destituit pe vr'un învățătoriu din postul său. Sub astfel de împrejurări între diferitele or- gane cu drept de amestec în afacerile școa- lelor confesionale se vor produce în mod fa- tal atâtea neînțelegeri, ciocniri, discuțiuni și certe, în cât răsboirea aceasta continuă între diferitele autorități ușor va putea să conturbe și condițiunile pacificei conviețuirii între cetățeni. Aceasta, stare de lucruri nici decum nu pote fi salutară intereselor șco- lare, ba și din punctul de vedere al statu- lui ar trebui să se încunjure o astfel de si- tuațiune.

Și mai presus de toate acestea pentru bietul învățator confesional proiectul stato- rește trei foruri disciplinare. Și iarăși toate acestea procedează independent una de alta. Pe nefericitul acesta de învățator îl discipli- nează ministrul, îl disciplinează comisiunea administrativă și în sfârșit autoritatea sa con- fesională. Într'adevăr nu putem crede să existe undeva în lume și alți officianți între astfel de raporturi și împrejurări triste și pline de continue primejdii.

Nu putem trece cu vederea nici dispo- sițiunile proiectului referitoare la obligămân- tul învățământului. Dorim din tot sufletul nostru, ca fiecare fiu al patriei să fie îm-

părtașit de binecuvântările învățământului e- lementar, dar earăși din considerare pentru referințele patriei noastre suntem de părere, că dispozițiunile referitoare ale proiectului de sub întrebare (§§-ii 1—10) sunt afară din- cate riguroși, așa că aplicarea lor va pro- duce numai amărăciune și aversiune față de școală, fără ca să promoveze cultura popo- rului. Suntem convinși că în curind și Ex- celența voastră veți experia, că acelea dis- poziții în praxă nu sunt executabile. Tinem îndeosebi, că §-ul 3, care dispune, că în a- numit cas elevul poate fi obligat a cerceta școala pe toate zilele și în anul al 7-lea, nu are nici un rost. Dispozițiunea aceasta, după părerea noastră, nu poate să producă nici un rezultat și poate da numai anză la ne- numărare vexațiuni.

Trecând acum la acele dispozițiuni ale proiectului, cari se refer la salarizarea învâ- torilor, cu bucurie salutăm nobila nisuință a Excelenței Voastre, ca să se îmbunătățească starea învățătorilor, pe cari cu drept cuvânt îi putem numi cei mai mari binefăcători al omenimei. Și, deoarece nimeni nu poate nega că orice școală, cărei temei este morala re- ligioasă și patriotismul adevărat, împlinește tot-odată o misiune a statului, considerăm deplin justificate acele dispozițiuni ale pro- iectului, cari pun în vedere ajutorul de stat pentru școalele susținute de confesiuni.

Nu cunoaștem o pretenziune mai justă, de cât aceea care cere, ca statul să ajutore materialicește confesiunile, cari susțin școale. Suntem însă de părere că dispozițiunile pro- iectului referitoare la ajutorul de stat nu sunt în consonanță cu scopul ce trebuie să-l aibă în vedere acest ajutor. Pentru ajuto- rul oferit se cere preț. Și anume nu se cere aceea, ca prin asta școalele confesionale să devină mai perfecte, ceea-ce ar fi prea na- tural, ci în schimb pentru acest ajutor se pretinde jertfirea drepturilor firești ale con- fesiuinilor, drepturi cari sunt asigurate chiar prin legile fundamentale ale țării.

Articolul de lege XX din 1848 în §-ul 3 enunță hotărît, că «toate trebuințele șco- lare și bisericesti ale confesiunilor recipiate să se acopere din venitele statului». Aceeași lege în §-ul 8 asigură totodată ortodocsilor răsăriteni dreptul de dispozițiune în aface- rile lor școlare și bisericesti, și în scopul acesta invită ministerul să convoace con- gresul bisericesc al confesiunii. Effluxul di- rect al acestei legi aci amintite este pe de- oparte articolul de lege IX. din 1868, care din nou asigură bisericii noastre dreptul de a dispune independent în afacerile sale șco- lare, pe de altă parte Statutul-Organic al bi- sericiei greco-orientale române din Ungaria și Transilvania, sancționat de Majestatea Sa, unde în punctul VIII. din Dispozițiunile ge- nerale se zice: «Sus atinsele părți organice ale metropoliei se vor îngriji de timpuriu de mijloacele intelectuale și materiale, cari se cer spre ajungerea scopurilor bisericesti, școlare și fundamentale; și încât nu li-ar succede a acoperi cheltuelile recerute nici în urma colectelor făcute în afară de mitro- polie, întru atâtea vor recurge la stat pentru ajutor». Nexul e clar. Articolul de lege XX din 1848 dispune, că trebuințele școlare ale confesiunilor sunt a se acoperi din venitele statului, dar tot atunci aceeași lege, cum și art. de lege IX. din 1868 asigură confesiu- nii noastre dreptul de a dispune independ- dent în afacerile sale școlare.

Legile statului asigură deci confesiunii noastre ajutorul de stat pentru susținerea școalelor sale, dar tot-odată asigură acestei

confesiuni și dreptul de liberă dispozițiune în aceste școli. Legile fundamentale ale statului nostru nu pretind în schimbul ajutorului de stat jertfirea autonomiei noastre bisericești. Articolul de lege XX. din 1848 și IX. din 1868 sunt și astăzi în vigoare, proiectul de față nu scoate din vigoare nici o dispozițiune a acelor legi și astfel este evident, că acele dispozițiuni ale proiectului, care sunt în contrarietate cu dispozițiunile legilor sus provocate, trebuiesc schimbate în înțelesul acestor din urmă, căci altfel țeara ajunge în aceea imposibilă situațiune, că va avea legi în vigoare, care stau în perfectă contrarietate una cu alta. Dreptul supremei inspecțiuni de guvernul posibilitatea de a controla școlile noastre, și dacă acestea nu vor corăspunde chemării lor, guvernul poate să detragă ajutorul, ce îl va da, ori poate chiar să dispună închiderea lor. Ce scop au așadar acele dispozițiuni ale proiectului, care în proporțiune cu ajutorul oferit vreau să stărbesc drepturile noastre asigurate prin legile țării și vatămă astfel chiar și aceste legi fundamentale?

Exceptionăm faptul, că proiectul stabilește salariile învățătorescilor în sumă egală pentru țeara întreagă, câtă vreme este în deobște cunoscut, că învățătorii dela sate și cei dela orașe trăiesc în raporturi cu totul diferite și legislațiunea ar trebui să fie cu considerare la împrejurarea aceasta. Credem că ar fi foarte just și cu scop dacă pentru învățătorii din comunele mai mari, mai bogate, apoi pentru cei din centrele cercurilor administrative, pentru cei din orașe, salariile învățătorescilor s'ar fixa în sume mai mari, decât pentru cei din comunele mai mici și sărace. Nu numai deosebirea condițiilor de traiu indică procedura aceasta, ci în acest chip la stațiunile învățătorescilor s'a stabilit un fel de gradatiune și pentru învățătorii din comunele mai mici; speranța avansării la vre-o stațiune mai bine dotată ar fi indemnul cel mai potrivit la încordarea zelului, prin ce pe calea cea mai firească am creat între învățătorime posibilitatea nobilei concurențe, care poate să fie o mare binecuvântare pentru afacerile școlare. În cazul contrar învățătorul bun nici nu se dorește la stațiunile din orașe, căci în satul său modest cu aceeași leafă poate să trăiască mai ușor, și astfel am lipsit învățătorimea noastră de indemnul cel mai firesc al emulațiunii salutare.

(Va urma).

Lupta în comitate.

Alegerile din comitatul Hunedoarei.

Brad, 11 Noembre 1004.

Onorată Redacțiune!

Astăzi s'au făcut alegerile membrilor pentru congregația comitatului Hunedoarei. În cercurile Brad, Băița, Baia-de-Criș și Vața-de-Jos Români și-au pus candidații lor, pentru cari au luptat mai ales în cercurile Băița și Baia-de-Criș cu o demnitate rară în luptele noastre electorale. În aceste două cercuri a și învins lista românească, dar și celelalte două cercuri a rămas în minoritate. Abuzurile, îngăduite de prezidenții corțesilor listei „oficioase“ sunt atât de revoltătoare, că au trebuit mari străduinți, ca să impedecăm vărsări de sînge.

În Brad s'au dat 442 voturi, din cari pentru lista românească 202. Căderea acesteia, avem să o mulțumim în prima linie lipsei de energie a cătorva conducători de ai noștri, apoi societății de mine „12 apostoli“ și hiperzelului notarilor ro-

mâni Plaștea, și Bota, și primarilor acestora (Simulescu din Mihăleni și Ciocan din Blăjeni). Preoții: Almășan, om tinăr, apoi Hărăguș. Stanciu, Birău, Ardeu, Borza, Șortan și Felea, nici nu s'au arătat. Numai preoții: Rimbaș, (Brad); Bogdan, (Tărățel); Rusu, (Blăjeni) și Costea, (Vaia) și-au făcut datorința.

Președintele Brady Albert la deschiderea alegerii a recomandat bărbați de încredere pe Mirus Ferencz, Molnár Lajos, amândoi funcționari la soc. 12 apostoli, apoi pe dl P. Rimbaș și I. German. Vre-o 2 jidani au strigat, că primesc, ear mulțimea alegătorilor români, cari aveau altă combinație, au erupți în strigăte, că nu primesc. Înzadar a încercat preotul P. Rimbaș să propună alți bărbați de încredere, înzadar s'a încercat să spună, că însuși nu primește să fie bărbat de încredere, înzadar i-a spus Dr. I. Radu că asta nu va să zică alegere liberă, ci volnicie, președintele, — cunoscut până aci de om loial — la șoaptele protopretorului Krasznay, a strigat după jandarmi, a declarat pe numiții de bărbați de încredere și a amenințat cu jandarmii pe cei-ce mai cutează a vorbi.

Așa s'a început alegerea.

Nu numai o droaie de funcționari corțesau în chip obraznic din piață până la masa președintelui, dar și jandarmii. În ușa salei de votare sta un funcționar dela soc. nemțească „12 apostoli“, împărțind la țidule oficioase, strigând și îndemnând oamenii, mai toți băieși, căroră li-s'a socotit plata și pe ziua de votare; în sală sta o creatură a lor, cu numele Luca, sub titlu, că nu ajunge la vot, în realitate însă corțesia, iar la masa de votare intră bărbații de încredere, 2 funcționari, — mai marii băieșilor. — Unii dintre jandarmi corțesau fățiș. Dela fiacărul Ilie, care avea țidule cu lista românească, le-au luat toate și l'a amenințat cu închisoare. Jandarmul Szabó István la ușa salei a luat dela țăranul Avram Crăciun din Vaca țidula albă și i-a dat roșie, vrând să-l imbrânciască. Au fost de față ca martori Nicolae Golda, Nicolae Bărna alui Petru, amândoi din Vaca și Nicolae Dușan din Brad. Notarul Szabó Lajos, în sala de votare a luat țidula albă dela Nicolae Avram din Vaca și i-a dat roșie, același lucru a făcut și Dr. Böhm cu Nicolae Achim din Tărățel.

Toate aceste volnicii au fost arătate președintelui, care însă le-a suferit și nici n'a vrut să i-le iee la protocol, pentru-ce bărbatul de încredere P. Rimbaș n'a subscris protocolul.

Pe la 3 ore după amiază Nemții și-au adus toți oficialii la urnă vre-o 30.

Notarii Plaștea și Bota cu primarii lor au făcut tot felul de presiuni asupra țărănilor, cari nu erau aplicați a da țidule de-ale lor, sub diferite pretexte i-au scos de vre-o 2 ori din sală, i-au amenințat etc.

Aceste abuzuri au stîrnit o adevărată revoltă, încât jandarmii s'au văzut îndemnați a duce la închisoare pe țăranul Bărna, tatăl inv. I. Bărna din Vaca. La această veste cu forță elementară au năvălit toți alegătorii spre închisoare strigând: *să ne închidă pe toți dacă au unde, dar pe Bărna nu-l lasăm!* Câteva momente a domnit o panică groaznică. Văzând primejdia, jandarmii au cedat, slobozind pe Bărna. Liniștea s'a restabilit numai la întervenirea unor membrii ai inteligenței rom. din Brad.

Contra tuturor abuzurilor se vor face toți pașii legali și sperăm că organelor vinovate li-se va tăia pofta de a mai comite și pe viitor asemenea orgii.

Fisolgăbirăul Bradului se poate mândri că l-au scos lucrătorii plătiți a societății „12 Apostoli“, bieții muncitorii, cari s'au văzut amenințați cu pierderea pâinii dacă nu ascultă porunca.

E un moment într'adevăr remarcabil, că o societate străină a cărei conducători, la felurite ocazii, paradează cu cultura Germaniei lor, — se dau uneltele unei administrații, ca cea dela noi și exploatează pentru mizerabila plată, ce o are un băiaș (dela 35—70 cr. pe zi) până și dreptul cel mai sfânt al acestuia, dreptul de alegător. Asta pentruca în schimb administrația să le treacă cu vederea o sumedenie de lucruri neiertate. Șesul Crișului-Alb, din hotarul Cristiorului până din jos de Gurahonț, în lungimea de peste 100 km. pe un teritor de peste 20.000 jugere catastrale, — cel mai bun pământ e inundat în permanentă de pulberea, aruncată din șteampurile numitei societăți. Această pulbere e pământ mort, neoxidat

și unde ajunge, nu se produce nimic. Pe unele locuri s'a așază în așa evant, că se fac bucăți de puste cu nisip surător. Alvia Crișului pe multe locuri, din cauza acestor așa numite „făriși de șteampuri“ e mai sus decât malul și la cea mai mică creștere de ape, Crișul inundează totul. Apa Crișului pe toată aceasta întindere nu e bună nici de spălat, nici de adăpat vitele. Nu trăiește la ea pui de pește, nici chiar de scâldat.

În apropierea șteampurilor, după secetele dela sfîrșitul verii se adună în Criș ca un deal de atare fărină, pe care ploaia dela începutul iernii și a primăverii o imprăștie regulat pe cel mai bun pământ a locuitorilor de pe malurile râului. La calamitatea aceasta, care amenință cu ruină cele mai multe comune ale Zarandului până acum n'a avut nime nimic de zis. Români și plângătesc între ei, dar n'au purces nici o acțiune până acum.

E timpul suprem ca aceste și o mulțime de alte abuzuri a numitei societăți să le scoatem în lumină. Să cerem până la cel din urmă forță ni-se facă dreptate și să nu fim tractați din partea unor îngâmfăți așa cum tractează tot ai noștri pe Negrii din Africa, ori Pieile roșii din America — Sperăm, că numai de aci în colo vor învăța a ne cunoaște.

G. M.

Din străinătate.

Din Franca. Camera deputațiilor a reluat discuțiunea asupra acordului franco-anglez.

Deputatul Francis de Pressensé deploră măcelurile din Extremul Orient și exprimă speranța că momentul va veni când Franca și celelalte puteri vor putea interveni spre a obține restabilirea păcii. Oratorul face urări pentru o dezarmare simultană și crede că în această privință Franca ar putea lua inițiativa.

Jaurés crede că pentru opera pe care o face cel toate colaborările sunt bune, chiar și Germaniei.

Delcassé, ministrul afacerilor străine reamintește că politica Franciei a avut ca bază alianța sa cu Rusia, care pentru toți constituie unul din instrumentele cele mai puternice ale echilibrului european. Oratorul recunoaște sacrificiile consumate în privința Egiptului, dar adaugă că cum ar mai fi voit după 22 de ani să mai facem clame evacuarea acelei țări și se înfruntă primejdiile ce nu s'a voit să se riște la început.

În ce privește acordul anglo-francesc ministrul spune că cele două state și-au făcut concesiuni mutuale.

Urmarea discuțiunii a fost amânată până Sâmbătă.

Președintele consiliului Combes a depus proiectul pentru despărțirea bisericești de stat.

Războiul ruso-japonez.

Puține vești de tot sosesc de pe câmpul de război. Cele două taberi dușmăne dela Mucden își privesc crunt în față, dar să se decidă una ori cealaltă să introducă groaznicul măcel. La Port-Arthur bombardamentul a fost din nou deschis din partea Japonezilor cari suferă la fiecare asalt pierderi colosale, dar conducătorii pentru aceasta nu desperează, ci continuă cu aceeași înverșugare de puteri și perseverență necătită asediarea pânăce vestita cetate își deschide porțile în fața triumfătorilor.

aduna bini dela spectatori. Că pentru cine, n'am putut afla.

La ultimile două zile ear a început să graseze colera, pricinuind moartea alor 20—25 oameni la zi. Intre atari împrejurări a nu te îngriji de mijloace pentru sanare, este culmea indolenței, izvorită din fericita ignoranță a asiaticilor domnitori. Nime nu se spăimântă, că oamenii cad cu droaia pe strade, ci sunt simplu ridicați și duși pe o targă la riul Tsailak, unde cadavrele se spală, apoi se înormăntează. Din acest riu beau apă locuitorii aceluși oraș!

— Ministrul de justiție al Muntenegrului n'a fost otrăvit. Ne aducem aminte, cum a fost colportată prin ziare știrea senzațională, că ministrul de justiție al Muntenegrului Saulici, a fost otrăvit și cum se zicea, de către însuși principele Nichita. Acum se vestește din capitala Cernagorei, că examenul a dovedit, că moartea ministrului n'a provenit din otrăvire, cum se presupunea.

— Căpitanul Reid printre canibali. Căpitanul Reid, care a fost comandantul vasului cu catart *Aigbourth*, naufragiând mai astă vară în apropiere de Guinea-Nouă, era să fie mâncat de canibali. Lună sosind la Liverpool, a ținut o conferință asupra odiseei sale. După naufragiul suferit, căpitanul împreună cu 7 tovarăși ai săi pe o luntre a izbutit să scape pe insula Long Island, unde imediat au fost primiți cu multă plăcere din partea unei bande de canibali înarmați cu săgeți. Numai dibaciei căpitanului au putut mulțumi, că au ajuns în pace până la luntre și scăpând de fericirea, d' a afla nirvana în stomacul lămânzilor canibali dornici de carne. Acest trib barbar și dobitocesc este de o înfățișare înfricoșată, robuști și herculiei. Căpitanul conferențiar crede, că datina asta a canibalilor de a mânca oameni provine din lipsa de animale în Guinea-Nouă, ear civilizația se face cu mari greutate aici. Acei canibali, cari sunt convertiți, în lipsa unei culturi mai intensive recad în starea de mai nainte.

— Gust obscen și ordin împărătesc. În toată presa germană se comentează un desagrabil incident, petrecut la opera regală din Berlin.

Impăratul Wilhelm anunțase că va onora cu prezența sa reprezentanța și dase ordin ca toate damele să fie decoltate.

Cu tot ordinul dat unele din ele veniră nedecoltate.

Când sosi împăratul și aruncând ochii în sală văzu că ordinul său nu fusese executat, poruncă, ca imediat toate damele ce nu sunt decoltate să părăsească opera.

Acest incident făcu a doua zi un mare sgomot.

— Monumentul lui Armand Silvestre. Zilele trecute a avut loc la Toulouse, în sudul Franciei, inaugurarea monumentului celebrului literat francez Armand Silvestre, datorit sculptorului francez Théodore Riviere.

Cu această ocazie adăogăm că sculptorul Theodor Rivier este fratele artistei Albeny Débrige, mare stea a teatrului Gaité din Paris, care acum farmecă cu cântecile sale pe spectatori dela teatrul Edison din București.

— O Prinsoare de 3 milioane lei. Prinsoarea cea mai considerabilă angajată cu ocazia alegerii prezidențiale în Statele-Unite a fost a ceea încheiată la Silver City.

D-nii Place și Shannon, proprietari de mine, s'au prins pe terenuri minere în valoare de 600.000 dolari, sau 3 milioane de lei, primul pentru reușita lui Roosevelt și al doilea pentru Parker.

Dl Place a câștigat prinsoarea, căci a fost ales Roosevelt.

— Un savant la închisoare. Jean Balucart, e un bohem de 37 de ani, care, în timpul juneții sale comise ca atâția alții câteva mici capo-de opere: scrise, mai cu seamă, o carte curioasă asupra științelor orientale.

Dar o pasiune nemoderată pentru alcool, îl aruncă în rândul vagabonzilor din Paris.

Intr'o seară înjurând pe un trecător pe Avenue de Villiers care nu voi să li dea de pomană, fu arestat de agenții poliției și dus la închisoare.

— Un episod de pe câmpul de război. Nemirovici Dancenco spune într'una din telegramele trimise ziarului Ruskoe Slovo episodul următor:

Sunt sate care rind pe rind sunt ocupate când de Ruși când de Japonezi. Printre aceste sate, este unul așezat pe clinul muntelui Erdagu numit Seludte. Plecând d'acolo, comandantul detașamentului rus care-l ocupase locotenentul Patkanof, a lăsat în fansa (căsuța) pe care o locuia, un bilet scris rusește cu aceste cuvinte: „Aș vrea să știu numele ofițerului japonez care mă va înlocui aici în noaptea viitoare”.

Reluând, după 24 de ore, satul și întorcându-se în aceeași fansă, ofițerul găsi un răspuns scris în rusește și astfel conceput:

„Inlocuitorul a fost locotenentul Iamaga, care ar fi prea mulțumit să facă cunoștința locotenentului Patkanof”.

— Dalai Lama în Mongolia. După ultimele știri din Urga (Mongolia rusă) Dalai-Lama, care a plecat din Lhassa, după ocuparea acestui oraș de către Englezi, va sosi aci după o călătorie de 30 de zile.

Mongolii asigură că el se va duce la Ghendan, în mănăstirea din Muntele de Est, unde i se pregătește un apartamen.

— Câte teatre sunt în Londra. În Londra sunt 762 cafeuri-concerte frecventate de 14.000 de spectatori pe seară. În cartierele Westend și City sunt 27 teatre mari. Prin foburguri sunt 33 teatre, 61 muzichall și 642 teatre de varietăți.

Teatrele sunt frecventate regulat de 47.000 spectatori, muzichall de 59.000 și celelalte săli de spectacol de 34.000.

Atragem atenția on. public asupra anuțului lui *Igaz Sîndor*.

A apărut

Calendarul Unirii

pe anul 1905

Prețul 50 fil. + 10 fil. porto.

Unul dintre cele mai frumoase calendare ce se pot vedea la noi.

422

Fără tendință.

Să nu vorbim despre femei!...
Voi sunteți adorabili!!
Viața toată-ați socotit:
Care-s mai buni contabilii?

Ios.

Bibliografie.

A apărut și se află de vânzare la librăria și litografia *Peru Simtion* în Arad următoarele:

Duett, roman de Conan Doyle, tradus de Dr. Victor Onișor. 1.60

Iubire — Durere, M. Eminescu și Veronica Micle, scrisori, note, impresii, epilog de Nic. V. Baboianu. 2.—

Sa-l urmam, roman de Henryk Sienkiewicz, tradus de T. D. Protopopescu. 1.—

Quo vadis, I. și II. Henryk Sienkiewicz, roman din timpurile lui Nerone, ediția I. ilustrată ambele vol. 4.50

Zile bade, de N. Gane. 3.—

Viorele, versuri de I. Popescu-Polyelet. 1.—

Foietoane, de Marie Chendi. 2.50

Modele, de cusături românești edate de Minerva Cosma, caetul I. —.50 bani, caetul II. colorat. 1.—

Intre vis și viață, de Delavrancea. 3.—

Hagi Tudose, tipuri și moravuri, de Delavrancea. 3.—

Câteva clipe, poezii de Artur Stavri. 2.—

M. Eminescu, Literatura populară, scrisori inedite. 1.50

Geniu pustiu, roman de M. Eminescu. 2.—

Floricele de câmp, schițe ușoare de Aurel C. Domșa. 1.—

Stropi de rouă, poezii de Elena din Ardeal. 1.—

„Sămănătorul”, revistă literară săptămânală, apare în București, numărul —20

Limba maghiară, de Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan. —50

Jurnalul femeii, săptămânal ilustrat, educație, recreație, mode numărul. —25

Calendarul Poporului, pe 1905. —40

Raze de lună, nuvele, schițe și altele de Vasile E. Moldovan. 1.50

Dușmănie, roman de V. E. Moldovan. 1.—

La comanda e de a se adauge cu 20 de fil. mai mult pentru porto. Prefurile se înțeleg în coroane
421 1—6

A apărut de Dr. Augustin Bunea canonic metrop. 1. *Metropolita Dr. Ioan Vancea de Bateasa*, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. *Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite*, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fileri. Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. *Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein*, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. *Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma*, în Schematismul archidiecesei de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. *Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron*, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. *Vechile episcopii românești: a Vadului, Geogășului, Silvașului și Belgradului*, Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. *Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovici*, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri (pentru România 5 lei).

8. *Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse*. Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți să pot procura dela tipografia semin. din Blaj (Balázsfalva) ori dela autorul spedându-se banii înainte, — ori contra rambursă.
890 —17

Limba maghiară pentru elevii școalelor populare române de Iuliu Groșoreanu și Iosif Moldovan, învățători. Acest manual, care compus în mod rațional, pe baza experiențelor îndelungate, va ușora mult sarcina învățătorului și a școlarilor, întru însușirea limbii maghiare, se poate procura în librăria editorului *Peru Simtion* din Arad cu prețul de 50 fileri, cu rabatu îndatinat.

Redactor responsabil în absența dl-ului Ioan Russu-Șirlian: Sever Bocu.

Editor-proprietar: George Nichin.

INSERTIUNI și RECLAME.

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

== ARAD, Piața Libertății ==

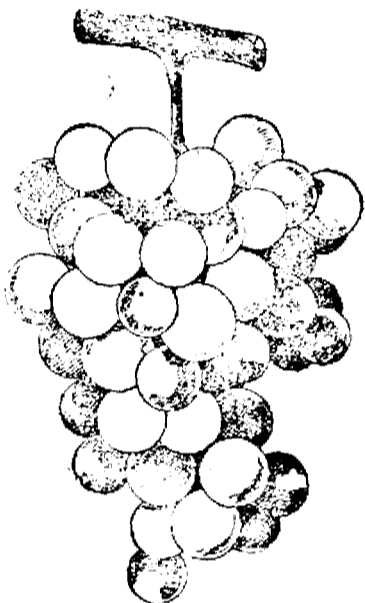
lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de ciasornice și bijuterii.

Plantatiune de vie 420
cu ocaziunea Milleniului maghiar Nagyösz.

Prețurile cele mai culante.

Prețurile cele mai culante.

Struguri frumoși, dainuitori
va avea cel ce va cere gratuit catalogul cu prețuri al culturii de vițe de vie celei mai mari maghiare, care a fost întemeiată cu ajutor de stat și stă sub supravegherea statului.

Damele Engleze, nici odată nu folosesc cremă, ci lapte de castraveți, care se poate căpăta în calitate veritabilă engleză în farmacia lui Balassa K. Budapesta, Erzsébetfalva. Are efect necondiționat sigur și este un mijloc cosmetic inofensiv, care deja după o scurtă folosire îndepartează alunitele petele de ficat, zgrăbunțele nutesseri, și tot felul de impurități faciale, dând

teantului un aspect tinăresc și vior. Să fim cu atențiune, ca pe fiecare flacon să se poată ceti numele lui Balassa. Un flacon 2 cor., săpun de castraveți veritabil englez 1 cor., pudră de castraveți 1 cor. 20 banl. Se poate căpăta în ori-care farmacie; prin poștă se trimit de către farmacistul Balassa Kornél, Budapesta, Erzsébetfalva Deposit principal la farmacia lui Földes Kelemen, și drogueria lui Vojtek és Veisz. 367

Vindecarea deplină a boalelor secrete.

Să nu progete nime într-o chestiune atât de gîngășă a se presenta odată în persoană pentru că cu ajutorul instrumentelor speciale aduse din străinătate poți afla punctual locul, cauza, răspîndirea și starea boalei, ori cât de adînc ar fi boala înrădăcinată în organism. Pe baza acestei examinări poți cu singuranță afla și calea pe care ajungi la vindecarea răului, ceea ce fiecare o poate face acasă fără de a-și împedeca ocupațiunile. Dacă cineva nu poate veni în persoană, atunci să-și descrie boala cu deamăruntul și după ce va fi esaminată va primi deslușirile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă ținerea în cel mai mare secret. În scrisoare pune marcă de răspuns. După încheierea curei, scrisorile se ard sau la cere espresă se retrimite.

Un astfel de leucitor și curățitor e institutul special al drului Palócz, medic de spital (Budapesta VII Kerepesi-ut 10) unde cu bunăvoință și conștiințiositate capătă ori-cine (bărbat sau femeie) deslușiri asupra vieții sexuale unde i se curăță sângele bolnav, nervii i se întăresc, trupul întreg se eliberează de boală și sufletul de chinuri.

Fără conturbarea ocupațiunilor zilnice dr. Palócz vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din fundament cu metoda sîu proprie de vindecare și casurile cele mai neglijate, boalele de besică, de țeve, de testicule, de șira spinărei, de nervi, urmările onaniei și ale sifilisului, poala albă, boale de sânge, de piele și toate boalele ce se țin de organele secsuale femești. Pentru femei e sală de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dă însuși dr. Palócz dela 10 ore în. a până la amiază).

Adresa: Dr. Palócz medic de spital, specialist Budapesta VII, Kerepesi-ut 10. 227

Am onoare a recomanda sprijinului on. public
prăvălia mea de croitorie de primul rang
pentru
croitul de haine p. bărbați
precum și
asortimentul meu bogat în stofe de modă.

Cu deosebită stimă:

Schäffer Henrik

ARAD, Andrassy-tér (Casa Bing)

Nr. telefonului 208. 307

Prima Soc. de Credit Funciar Român din București.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința deținătorilor de scrisuri funciare rurale 4% și 5% că plata cuponului de 1 Ianuarie 1905 și a scrisurilor funciare eșite la sortii se va face cu începere de Luni 14 Noembrie a. c.

416

Direcțiunea.

Depozitul și atelierul de reparare cel mai vechiu de
mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Clopoțel electric și telefon.

HAMMER VILMOS

ARAD, Sabadság-tér 7. szám.

Nr. Telefonului 96.

BAZAR NOU!

MARFURI NOUE!

CASĂ de MODĂ și TRUSOURI PENTRU DAME

Masztig Pál, Arad,

ANDRÁSSY-TÉR 22 sz., față în față cu casa comitatului.

Au sosit mărfurile cele mai noi pentru femei și bărbați. — Mare assortiment de:

pâuze, șifon, rechisite de masă, mărfuri gata pentru dame și trusouri.

Rugând on. public să binevoiască să cerceteze cât mai des prăvălia mea bogat asortată, rămân

cu stimă MASZTIG PÁL.

Condițiunea principală a

FRUMȘETEI

este, ca fața și mâinile să fie fine, ear în scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema-Gyöngy

care este cu desăvârșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

În urma unei folosiri îndelungate mitesserit supărăcioși, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.

Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.

Se poate comanda dela:

farmacistul **HAUER LAJOS.**

A R A D, Pécskai-ut.

287

Telefon Nr. 135.

GELLER I.

giuvaergiu.

Arad, Piața Andrassy Nr. 14.

Palatul Hermann.

384

Deposit bogat de bijuterii, de obiecte veritabile de argint, precum și de oroloage de aur și argint.

Reparări și transformări în atelierul propriu.

Norocu lui Gaedicke e colosal!

În scurt timp am plătit 15 milioane coroane, în care sunt cele mai mari câștiguri:

Marele premiu de 600,000 Coroane pe Nr. 62551.

400,000	Coroane pe Nr.	11.119	100,000	Coreane pe Nr.	42,758
400,000	"	"	100,000	"	49,878
400,000	"	"	100,000	"	87,991
70,000	"	"	60,000	"	78,863
60,000	"	"	60,000	"	82,528
60,000	"	"	30,000	"	6,920
30,000	"	"	30,000	"	90,964

La loteria ce va urma sub Nr. XV cu licența reg. ung., eară pe 110.000 lozuri vor cădea 55,000 câștiguri. În care este și cel mai mare câștig

1.000,000 de coroane.

Tragerea pe clasa I. se va ținea deja la **24 și 25 Noembrie 1904.**

1 los întreg	o jumătate	1 pătrar	o optime
12 Cor.	6 Cor.	3 Cor.	150 Cor.

Losurile să trimit după primirea banilor sau cu rambursă. Planurile oficioase gratis. Pentru trimiterea francată a banilor servesc la cerere cu cecurile de postă. Comandele să se trimită numai decât.

A. GAEDICKE

Cea mai mare negustorie de losuri din Ungaria.

BUDAPESTA, Kossuth Lajos-u. 11 sz.

407